

คำวินิจฉัยของ นายอรรถ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๘/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายมงคล ต้นสกุล จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ความว่า นายมงคล ต้นสกุล ผู้ถูกร้อง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ ตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ) ตามคำสั่งกระทรวงการต่างประเทศ ที่ ๑๔๖๕/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ครั้งที่ ๒ ตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี) ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๕๓/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องจึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๒๕๒ ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ) เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๐ ภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้มีคำสั่ง ที่ ๒๐๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๑ แต่งตั้งนายสมศักดิ์ อัครศิริศิลป์ ให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแทนผู้ถูกร้อง มีผลให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐ (๓) ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๑ และกรณีพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ภายในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ของรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องตรวจสอบพบว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้อง กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวง

การต่างประเทศ และกรณีพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริง รวม ๓ ครั้ง ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องมีภารกิจด้านธุรกิจอยู่มาก ต้องเดินทางไปติดต่อธุรกิจในต่างประเทศเป็นประจำและเข้าใจผิดว่า ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายหลังจากพ้นตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเรียบร้อยแล้ว และเนื่องจากเอกสารบางรายการต้องใช้ระยะเวลาในการค้นหา จึงขอเวลาในการค้นหาเอกสาร ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด พร้อมกันนี้ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีมาแล้ว โดยเป็นการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อพ้นระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดแล้ว ๖๕๕ วัน และจนถึงปัจจุบันผู้ถูกร้องก็ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแต่อย่างใด กรณีเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี) เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ภายในวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๒ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อผู้ร้อง วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๒ เกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ๑ วัน และผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ นอกจากนั้นจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ด้วย ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่ง ในวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ เกินกว่าระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ๑๐๑ วัน และยังคงไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ผู้ร้องจึงได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๕ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๕ และครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้รับหนังสือของผู้ร้อง ผู้ถูกร้องมีภารกิจในการดำเนินธุรกิจและเข้าใจผิดว่า ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว และเนื่องจากเอกสารบางรายการต้องใช้ระยะเวลาในการค้นหาเอกสาร จึงขอเวลาในการค้นหาเอกสาร ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่จนถึงปัจจุบันผู้ถูกร้องก็ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ผู้ร้องได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๔๕/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๖ แล้วเห็นว่าสำนักงานของผู้ร้องได้มีหนังสือเตือนให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

และเอกสารประกอบ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีหลายครั้ง โดยผู้ถูกร้อง ได้มีหนังสือชี้แจง ๒ ครั้ง ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนยังไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวต่อผู้ร้อง ซึ่งปัจจุบันระยะเวลาได้ล่วงเลยมานานแล้ว ผู้ถูกร้องก็ยังคงไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบในกรณีดังกล่าวแต่อย่างใด และผู้ถูกร้อง ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเกินกว่าระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ๖๕๕ วัน และยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีเกินกว่าระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ๑๐๑ วัน ที่ประชุมจึงมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีและจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี และเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องมีภารกิจด้านธุรกิจอยู่มาก ต้องเดินทางไปติดต่อธุรกิจ ในต่างประเทศเป็นประจำและเข้าใจผิดว่า ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายหลังจากพ้นตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเรียบร้อยแล้ว และเนื่องจากเอกสารบางรายการ ต้องใช้ระยะเวลาในการค้นหา จึงขอเวลาในการค้นหาเอกสาร ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

คดีมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือไม่ และหากวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จะถูกห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี ตั้งแต่เมื่อใด

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่ถูกปลดตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรณกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ข้าราชการการเมือง ได้แก่ บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รองนายกรัฐมนตรี
- (๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (๔) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๕) รัฐมนตรีว่าการทบวง
- (๖) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
- (๗) รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง
- (๘) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
- (๙) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
- (๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๑) เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- (๑๒) รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- (๑๓) โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๔) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๕) เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๖) ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- (๑๗) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (๑๙) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง
- (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง

ข้าราชการการเมืองซึ่งมิใช่รัฐมนตรีจะมีจำนวนเท่าใด ให้เป็นไปตามอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ) ตามคำสั่งกระทรวงการต่างประเทศ ที่ ๑๔๖๕/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ครั้งหนึ่ง และให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี) ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๕๓/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ อีกครั้งหนึ่ง ในสมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องจึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้อง ตามเงื่อนไขและภายในกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒

มีข้อต้องพิจารณาว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และยื่นบัญชีฯ เกินกว่าระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด กรณีพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีเกินกว่าระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด และไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ผู้ถูกร้องจึงไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง หรือไม่ เห็นว่า กรณีเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ ไว้เรียบร้อยแล้ว แสดงว่าผู้ถูกร้องได้ทราบว่ามีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง เมื่อผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี จึงต้องปฏิบัติอย่างเดียวกัน กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี เป็นบทบัญญัติที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญมาตราเดียวกัน ผู้ถูกร้องย่อมสามารถดูและทราบได้ในชั้นที่มีการยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในชั้นพิจารณาของผู้ร้อง ผู้ถูกร้องก็ได้ชี้แจงว่า ประกอบธุรกิจมีภาระในการดำเนินธุรกิจมาก ต้องเดินทางไปต่างประเทศเป็นประจำและเข้าใจผิดว่าได้ยื่นบัญชีฯ ภายหลังพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไว้เรียบร้อยแล้ว และเนื่องจากเอกสารบางรายการต้องใช้เวลาในการค้นหา จึงขอเวลาในการค้นหาเอกสาร ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ แสดงว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่ามีหน้าที่ตามกฎหมายต้องยื่นบัญชีฯ ที่ไม่ยื่นบัญชีฯ เพราะมีภารกิจทางด้านธุรกิจมาก มีปัญหาด้านเอกสารและเข้าใจผิดซึ่งเป็นความบกพร่องของผู้ถูกร้องไม่อาจกล่าวอ้างเป็นข้อแก้ตัวได้ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจึงไม่ยื่นบัญชีฯ แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีในตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีและจึงไม่ยื่นบัญชีฯ แสดงรายการ

ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูยกำหนด กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีในตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี

สำหรับปัญหาการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองของผู้ถูกร้องนั้น ตามรัฐธรรมนู มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น ตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง” มีข้อพิจารณาเป็น ๒ กรณี คือ กรณีที่หนึ่ง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำรงตำแหน่งอยู่ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่น หรือวันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี กรณีที่สอง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่ง นอกจากพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนู มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถใช้บังคับได้อีก เนื่องจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือวันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง

กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่ง นอกจากพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนู มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูจะวินิจฉัยว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต้องถือว่าวันที่พ้นจากตำแหน่ง คือวันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัย ดังนี้

๑. ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีในตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี และจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูยกำหนด กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนู มาตรา ๒๕๕

๒. ไม่แจ้งบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๑

๓. ไม่แจ้งบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีในตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ